

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Nicolai Svsii E Societate Iesv Opvscvla Litteraria

Suys, Nicolas

Antverpiae, 1620

XVI. De incis, membris, periodis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69342)

CAPVT XVI.

De incis, membris, periodis.

Rem aggredior, in quâ non nulli vnicam styli orationisq̄ue vim constitutam esse putauerunt, quam Cicero lib. de Oratore omnium se accuratissimè amplissimeq̄ue persecutum esse gloriatur: de quâ dum loquuntur omnes, tam inconsultè non nulli decernunt, vt neque ipsas quidem voces, id est, rerum notas, & commentationum nostrarum interpretes intelligere videantur. De his igitur primùm non multa quidem Græculorum more; non nulla tamen, vt præcipientibus mos est, dicenda iudicauim. *Incisum*, inquit Fabius, *erit sensus, non expleto numero conclusus; plerisque pars membri.* Auctor ad Herennium alio id nomine describit lib. 4. *Articulus dicitur, cum singula verba interuallis distinguuntur casâ oratione.* Atque hæc quidem minima pars orationis: huic proxima, *membrum.* *Membrum autem* (eiusdem Fabij sunt) *est sensus numeris conclusus; sed à toto corpore abruptus, & per se nihilefficiens.* Auctor ad Herennium: *Membrum orationis appellatur res breuiter absoluta, sine totius sententiæ demonstratione, quæ denuò alio membro orationis excipitur.* Ad periodum venio, quam (vt Cicero ait) *tum ambitum, tum circuitum, tum*

Fabius.

Cic. ad Heren.

Fabius.

Cic. ad Heren.

In O-
com-rat.

comprehensionem, aut continuationem, aut circumscriptionem appellamus. Huius ex Tullio illa descriptio: Periodus est, cum tanquam in orbe inclusa currit oratio, quoad insistat in singulis perfectis absolutisq; sententiis. Atque hic vnus omnium instar. Cuius etiam ex Oratore verba latius describere visum, vt exemplis res fiat illustrior. Constat enim ille ambitus, & plena comprehensio, è quatuor ferè partibus, quæ membra dicimus, vt & aures impleat, & ne breuior sit, quàm satis sit, neque longior. Quanquam vtrumque non nunquam, vel potius sæpè accidit, vt aut citius insistentum sit, aut longius procedendum, ne breuitas defraudasse aures videatur, neue longitudo obtudisse. Sed habeo mediocritatis rationem. Nec enim loquor de versu, & est liberior aliquanto oratio. E quatuor igitur, quasi hexametrorum instar versuum quod sit, constat ferè plena comprehensio. His in singulis versibus, quasi nodi apparent continuationis, quos in ambitu coniungimus. Sin membratim nolumus dicere, insistimus. Idq; cum opus est, ab isto cursu inuidioso facile nos & sæpè disiungimus. Sed nihil tam debet esse numerosum, quàm hoc quod minimè apparet, & valet plurimum. Ex hoc genere illud est Crassi: Missos faciant patronos: ipsi prodeant. Nisi interuallo dixisset, Ipsi prodeant, sensisset profectò effluxisse senarium. omnino melius taderet: Prodeant ipsi. Sed de genere nunc disputo. Cur clandestinis consilijs nos oppugnant? cur de perfugis nostris copias comparant contra nos? Prima sunt illa duo, quæ

καμπύλας

κόμματα Græci vocant, nos Incisa dicimus: demum
 tertium, κῶλον illi, nos Membrum. Sequitur non
 longa (ex duobus enim versibus, id est membris, per-
 fecta est) comprehensio: & in spondeos cadit. Et Cras-
 sus quidem sic plerumque dicebat: idq; ipse genus di-
 cendi maximè probo. Sed quæ incisim, aut mem-
 bratim efferuntur, ea vel aptissimè cadere debent: vt
 est apud me: Domus tibi deerat? at habebas: pecunia
 superabat? at egebas. Hæc incisa dicta sunt qua-
 tuor. At membratim, quæ sequuntur duo: Incurristi
 amens in columnas: in alienos insanus insanisti. De-
 inde omnis tanquam crepidine quadam compre-
 hensio longior sustinetur: Depressam, cæcam, iacen-
 tem domum pluris, quàm te, quàm fortunas tuas
 æstimasti. Hæc vbi legeris, in mentem mox ve-
 niat, & incisa & membra ad periodum con-
 stituendam conspirare; & aliud tamen esse
 per ambitus ambitiosè, si fas dicere, oratio-
 nem voluere, aliud incisim & membratim
 carpere. Fabius porrò duplicem comprehen-
 sionem inuenit lib. 9. cap. vlt. Genera eius sunt

Fab. l.
 9. e. vlt.

duo: alterum simplex, cum sensus vnus longiore am-
 bitu circumducitur: alterum, quod constat membris
 & incisim, quæ plures sensus habent. Præclarè id
 quidem; nec aliud tamen incolumi veritate
 docere conatur, quàm eas orationis partes,
 quas incisa vel membra vocamus, quando-
 que velut in corpus aliquod, sic in periodum
 conuenire, vt cæcis iuncturis coalescant: quã-
 doque verò subsistere quasi & sese colligere,

& suâ breuitate spectari velle; non iam quasi in corpore cum reliquis artibus, sed per se visendas: ac tum id esse, quod dicimus incisim vel membratim orationem contexere. Nec pluribus opus arbitror, vtr rei natura intelligatur: de usu adiciam pauca. Tullius lib. 1. de

Cic. l. 3. de Orat. *Clausulas enim atque interpuncta verborum anima interclusio atque angustia spiritus attulerunt. Id inuentum est ita suaue, vt, si cui sit infinitus spiritus datus, tamen eum perpetuare verba nolumus. Id enim nostris auribus gratum est inuentum, quod hominum lateribus non tolerabile solum, sed etiam facile esse possit. Sed hic naturæ modus est, artis alius. Quis ille artis modus? Numeros requirit: de quibus cum ibi, tum alibi Orator admodum numerosè. Sed eos ad sequentem palæstram reiicio. Huic verò loco id etiam congruit, quod eodem in libro est cum de antiquis loquitur & priscis oratoribus. Hanc diligentiam subsequitur modus etiam & forma verborum. quod iam vereor ne huic Catulo videatur esse puerile. Versus enim veteres illi propemodum in hac solutâ oratione, id est numeros quosdam nobis esse adhibendos putauerunt. Interpirationis enim, non defatigationis nostræ: neque librariorum notis, sed verborum & sententiarum modo interpunctas clausulas in oratione esse voluerunt. Nimiùm iam sanè à re digressus sum, & propè importunè in disceptationem de numeris irruui. Opportuniùs pro hac dissertatiunculâ in Oratore*

Cic. ib.

Cicero

Cicero docet exornationibus, & principijs
causarum, & narrationibus interdum & e-
pilogis sinuosas illas comprehensiones con-
uenire; in contentionibus autem incisim & mem-
bratim tractam orationem plurimum valere: ma-
ximeq; his locis, cum aut arguas, aut refellas. Cui &
illa adnectit: Nec vllum genus est dicendi aut me-
lius aut fortius, quam binis aut ternis ferre verbis,
non numquam singulis, paullo alias pluribus; inter
que varijs clausulis interponit se raro numerosa co-
prehensio. Iam, vt arbitror, procliuè est, inter-
punctionum & vsu & naturam cognoscere.
Illud verò hîc omnium est difficillimū, quod
in rebus cæteris, modum seruare. Quidam e-
nim omnia in comprehensiones glomerant
fastidiosas sæpe, & languidas: alij autem vel-
lunt, carpunt, incidunt omnia. Cicero de O-
rat. Flumen alius verborum v. lubrica, q; cordi est: In Ora
qui ponunt in orationis celeritate eloquentiam: di-
stincta alios & interpuncta intervalla, morar. spi-
ration. q; delectant. An non talem olim fuisse
prudenter auguremur, de quo Philosophus
epist. 40. ad Lucilium? Audisse, inquit, te scribis
Serapionem philosophum, cum istuc applicuisset, so-
lere magno cursu verba conuoluere, quæ non effundit
vnâ, sed premit & vrget. Plura enim veniunt, quàm
quibus vox vna sufficiat. Et post non multa: Q.
Haterij cursum, suis temporibus oratoris celeberrimi,
longè abesse ab homine sano volo. Nunquam du-
bitauit, nunquam intermisit: semel incipiebat, semel

Cic. in
Orat.

In Ora

desinebat. Quadam tamen & nationibus puto magis vel minus conuenire. In Grecis hanc licentiam tuleris: nos etiam cùm scribimus, interpungere consueuimus. Cicero quoque noster, à quo Romana eloquentia exiit, gradarius fuit. Romanus sermo magis se circumspicit, & æstimat. Gradarius certè fuit Cicero. Nam & pedes consultò figit, nec properat vnquam inconcinnè, quamuis interdù, cùm res postulat, accelerare videatur. Ne quæso temerè quis obganniat, & me incuset amariùs, quòd orationis præcipitem cursum cum eâ scribendi ratione coniungam, quæ in numerosas circumscriptiones nimis effusè prolabitur. Scio eadem non esse vitia; sed confinia. Eadem iudicare quî possim, cùm idem philosophus Ciceronem illum gradarium, illum eloquentiæ parentem non vno verberet conuicio, quòd in verbis componendis distinctior fuerit, quàm virum fortem deceat?

Ep. 114. *Quid de illâ loquar (compositione) in quâ verba differuntur, & diu expectata vix ad clausulas redduntur? Quid de illâ in exitu lentâ; qualis Ciceronis est, deuexa & molliter desinens, nec aliter quàm solet, ad morem suum pedemq; respondens? Non ego quidem Ciceronem traducere velim: fateri tamen cogor, non omnino in periodis immane producendis meritam suorum reprehensionem declinasse. Longè tamen insolentiùs nouelli non nulli ornatissimi huius viri libertatem æmulati sunt; ideoque incautis quibusdam*

dam ansam dederunt in Charybdim incur-
rendi, dum Scyllam euitare conantur. Quo-
rum, vt Thrasymachi quondam, *satis arguta
multa, sed minuta, versicolorumq; similia, nimirūq;
depicta.* Ne dicam Hegesiæ adinstar saltitare
eos incidentes particulas. *Sunt enim qui illo vi-
tio, quod ab Hegesiâ maximè fluxit, infringendis
concidendisq; numeris in quoddam genus abiectum
incidant, Siculorum simillimum.* Horum etiam è
scholis prodeunt, quibus, vt ille quondam P.
Vinicio, inclames non immeritò: *Dic vel nun-
quam dicas.* Ciceronem si quis minùs prober,
Crassum non improbet Ciceroni laudatum.
sed imitetur citra culpam. De eius dictione
Cicero in Bruto: eius, inquam, quem maximè
suspicit, quem vnum in dicendo deum cele-
brat: *Quin etiam comprehensio & ambitus ille ver-
borum (si sic periodum appellare placet) erat apud il-
lum contractus & breuis, & in membra quedam,
quæ κῶλα Græci vocant, dispertiebat orationem li-
bentiùs.* Denique, vt cōcludam breuiter: com-
prehensiones, membra, & incisa rarò multa
conspirent, & gregatim velut & agminatim
incedant; spargantur potiùs, & inter se misce-
antur venustè amico consortio; magis tamen
minùsve hæc aut illa dominantur pro rerum
personarumque genio, cui orator seruire de-
bet, quem colere & venerari, si pro dignitate
oratoris munus sustinere desideret. Vnum in-
super est, quod licet sese obuiam non ingerat,

*Cic. in
Bruto.*

circa viam tamen oberrans insinuare conatur, quod iam antè velut in transitu salutauimus, quod nec modò contemnendum arbitror: quia nec olim Seneca contempfit: *equè, inquit, stillare (orationem) nolo, quàm currere: ne extendat aures, nec obruat; perennis sit vnda, non torrens.* Aliquando tamen & fluctuet & æstuet; dummodo is sit orator, qui norit
Et premere imperio, & laxas dare iussus habenas.

CAPVT XVII.

De litterarum syllabarumq; concursu, siue iuncturâ.

NOuus hîc campus, noua sepra: in quibus nunc etiam Ciceronis præcipuum regnum erit. Et primùm quidem de Thucydide suffragia sunt, quem Oratoris nostri premit accusatio, quòd vocalium conflictu nimis hiulcam asperamq; orationē posteris transmiserit. Non huic tamen magnopere pertimescendum; sed illius potiùs insulsis admiratoribus: qui dum mutila quedam & hiantia locuti sunt, qua vel sine magistro facere potuerunt, germanos se putant esse Thucydidas. Hos ille Variniano plusquam odio prosequitur. Quid mirum? Nemo tam rusticus est, qui vocales nolit coniungere. Ipsum, ipsum audiamus Tullium:
Collocatio,
inquit,

*In O-
ras.*

Ibid.

*Li. 3. de
Orat.*